

ЩРИХИ ОТ ОБРАЗИТЕ НА НАДЕЖДА ДРАГОВА И ПЪРВАН СТЕФАНОВ

Култура, история, поезия. Надежда Драгова и Първан Стефанов в българската култура и наука. София, 2014.

Научната конференция „Между изстрелите“, проведена в БАН през ноември 2011 г. и посветена на 80-годишните юбилеи на Надежда Драгова и Първан Стефанов, и тъжният 40-и ден от кончината на П. Стефанов, отбелязан от колеги и съмишленици през февруари 2013 г., са поводите за създаването на представяния сборник. Тези събития дадоха повод на академичната общност да даде израз на отношението си към забележителните заслуги на артистичния тандем на Драгова и Стефанов и да обобщи тяхното присъствие в българската култура и наука.

Юбилеят постави питането кои са Надежда Драгова и Първан Стефанов. Отговорът на този въпрос най-изчерпателно е представен от Румяна Дамянова в уводните думи към научната конференция: „За нас те са талантлив колеги и приятели, учители по разум и творчество, съмишленици на литературното поле. За литературната история те са творци, оставили свой знак за творческо присъствие и интелектуално предизвикателство. За българската хуманитаристика от последния половин век и досега те са сред личностите, укрепили представата за духовно лидерство, за честна и смела гражданска позиция и човешка искреност. Техните творчески послания разкриват срещата на интелектуализъм и самороден

талант, останала неподвластна на прицели, атаки и недооценки“ (стр. 11).

В първата част на сборника е документирано тържественото начало на научната конференция. Представени са официалните приветствия, направени от проф. Елка Трайкова, директорка на Института за литература при БАН, и на проф. Сава Сивриев от Шуменския университет. Наред с тях са поместени някои от избраните стихове на Първан Стефанов и статията „Как се пише рецензия за академик“ на Надежда Драгова.

Втората част на книгата събира текстове, посветени на юбиларите. В тях мемоарните интонации са преплетени с проницателни анализи на творчеството им. Вихрен Чернокожев проблематизира клишето „тиха лирика“ и заявява мнението си, че поезията на П. Стефанов не може да бъде вкарана в него: „...тя е създател на едно друго, различно, насрещно време“ (стр. 38). Божидар Кунчев разсъждава върху някои от емблематичните стихове на П. Стефанов като „Нелепа жал“, „Градих авторитет и къща“, „Внезапно“, „Профили“ и други, като извежда убедеността, че тези стихове представляват своеобразната поетова „битка за дъх“. Кирил Топалов споделя спомени за своята преподавателка Н. Драгова и за пиесите на двамата автори, играни на сцените на Народния и Младежкия театър. В статията на Михаил Неделчев виждаме интересен въпрос – „... възможно ли е наистина въобще да се пише заедно или всъщност творческите тандеми са една форма на мистификация?“ (стр. 55). Този въпрос е коментиран през призмата на други известни литературни семейства като Ахматова и Гумилов, Пенчо Славейков и Мара Белчева, Дора Габе и Боян Пенев, Константин Петканов и Магда Петканова, Блага Димитрова и Йордан Василев. В изследването си Чавдар Добрев прави разрез на лирическия Аз на П. Стефанов през оптиката на сборника „Насрещно време“. Една от

най-значимите теми на лириката на Стефанов е видяна в отчуждението, което синът на българското село усеща в пространствата на града. В тази посока поезията на юбилея е сравнена с творбите на Андрей Германов и Слав Караславов. Александър Йорданов коментира стиховете на П. Стефанов в съотнасянето им към т.нар. „априлско поколение“ на българските поети. Статията на Мариана Тодорова ни връща към 70-те години с представата за това „...колко некомфортен е бил светът за талантливите ни, търсещи друга поетическа стилистика, автори“ (стр. 99). Текстът разгръща анализ на критическите оценки, които поезията на П. Стефанов предизвиква в посоченото десетилетие. Под формата на тезиси Марин Георгиев обобщава представата, че с поезията си П. Стефанов остава близо до „...трайното, константното, наследено от старото класично“ (стр. 105). Вглеждайки се в тяхната архитектоника и в своеобразната им „елегантност“, статиите на Петър Велчев, Ваня Колева и Николе Пътова коментират драматургичните творби на Н. Драгова и П. Стефанов (стр. 139).

В третата част на сборника под заглавие „Култура история, литература и историография“ са събрани десет текста, които в своята цялост очертават периметъра на научните интереси на Н. Драгова. Нейната обич към старата литература е маркирана в изследване на Ив. Добрев, озаглавено „Старото начало на новата българска литература“. Авторът поддържа интересна теза за присъствието на древни представи в българската християнска култура. Балканистичните пристрастия на Н. Драгова я свързват с много от съвременните учени-балканисти, представени в сборника чрез текстовете на Йорданка Бибина, Румяна Станчева и Антония Балчева. Статията „Езикът на мълчанието“ на Й. Бибина предлага размисъл върху поезията на двама модерни турски поети Яхия Кемал и Неджип Фазъл. Изследването на Р. Станчева връща читателя в работната атмосфера на секцията „Културната история на балканските

народи“ и в научния дебат за предложеното от Н. Драгова определение за научната област на културологията. Втората част на работата представя българските образи на Цариград и образите на Балчик и Каварна в румънската литература и изобразително изкуство. Работата на А. Балчева „Проф. Надежда Драгова и диалогът между културите на Балканите“ анализира концепцията на Н. Драгова за балканската културна общност.

Към друга сфера на интересите на Н. Драгова насочва текстът на Магда Карабелова „Новият исторически роман – ерудитски разказ за древните езици в вселената“, който изследва явлението „експертен исторически роман“ с примери от творчеството на Вера Мутафчиева и Джералдин Брукс.

Една от областите, в които трудовете на Н. Драгова оказват осезаемо влияние, е изучаването на възрожденската култура и литература. В тази посока са коментарите на Ваня Добрева относно приносите на Н. Драгова за преоткриването на драматурга Петко Славейков. Румяна Дамянова изследва „историографските пристрастия“ на юбилеяката, като обръща внимание на особения изследователски модел на Н. Драгова и търси неговите изяви в областта на паисиезнанието. Сава Сивриев също насочва работата си в областта на възрожденстиката. Неговата статия изследва малко познатия сборник на Никифор и Йеротей и стиховете, поместени в него. Статията на Ани Михайлова е последна в този дял на книгата. В нея е коментиран приносът на Н. Драгова при създаването на учебници и помагала по литература за средните училища. Авторката споделя впечатленията си от съвместната си работа с проф. Драгова (стр. 260).

Четвъртата част на сборника съдържа думите за сбогом, казани за Първан Стефанов по време на четенията, своеобразен помен на 40-ия ден след смъртта му. Поместени са изказванията на Иван Цанев, Силвия Борисова, Надя Попова, Асен Шопов, Никола Петков, Богдан Глишев и Румяна Дамянова. В края на сборника е представена библиография за твор-

чеството на Първан Стефанов и Надежда Драгова.

Сборникът „Култура, история, поезия. Надежда Драгова и Първан Стефанов в българската култура и наука“ е значимо явление в националния академичен живот. Той дава пълнокръвен портрет на видната творческа двойка във всички аспекти на многопосочните им духовни изяви и в пълнотата на

тяхната уникална артистична и научна активност. Същевременно той е огледало на една специфична общност от учени, критици, поети и художествени дейци, за които близкото присъствие на Надежда Драгова и Първан Стефанов се е превърнало в мерило на собствената им идентичност.

ЕЛЕНА ТАЧЕВА